

VOOR VROUW EN VOLK Odila Maréchal-Vandenberge

In juli 1936 werd Odila Vandenberghe gecoördeneerd als senator voor het Vlaams Nationaal Verbond (VNV) in West-Vlaanderen. Zij was pas de tweede vrouwelijke senator in België. Deze eer deelde zij met de katholieke Maria Baers, voorzitter van het Nationaal Verbond van Kristelijke Vrouwengilden. Het duurde 35 jaar vooraleer een Vlaams-nationale partij weer een politica afvaardigde in het parlementaire halffrond. Het ging om Nelly Maes die in 1971 voor de Volksunie de plaats van de verkozen Maurits Coppieters innam. Vandenberghe werd geboren op 4 november 1881 in Steenhuize-Wijnhuize. De oudste sporen in haar archief [BE ADVN AC783] leiden naar Oudenaarde. Daar schreef zij onder

de naam Tila Berg gedichten en bijdragen voor onder meer *De Vlaamsche Wachter*, *Vlaamsche Zanten*, *Scheldegalm* en *Onze Tijd*. Later werkte zij ook nog mee aan het Aalsterse *Nieuw Leven*. Tussen 1905 en 1907 was Vandenberghe secretaris van de Oudenaardse afdeling van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV). Ook na haar verhuis naar Brugge in 1907 en haar huwelijk met Josse Maréchal bleef zij actief in het ANV en zette zij haar literaire werk verder. Na de Eerste Wereldoorlog engageerde Vandenberghe zich in de Brugse politiek. Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1921 voerde zij op een kartellijst van de Frontpartij en de Christene Volkspartij

campagne voor het vrouwenkiesrecht. Dit thema kwam later niet meer aan bod in haar politieke loopbaan. Wel bleef zij aandacht besteden aan 'vrouwelijke' onderwerpen als volkshygiëne, onderwijs en gezin. Haar voornaamste strijdpunten waren echter de vernederlandsing van het openbare leven in Vlaanderen (bestuur, onderwijs, gerecht) en amnestie voor diegenen die tijdens de oorlog met de Duitse bezetter hadden samengewerkt.

In de Brugse afdeling van de Frontpartij was Vandenberghe aanvankelijk enkel actief als bestuurslid. Na haar verkiezing in 1921 werd zij benoemd als ondervoorzitter, hoewel zij door de internering van Adiel Debeuckaere de facto de taak van voorzitter op zich nam. Hierdoor kwam zij in het bezit van een verslagboek van de vergaderingen (1920-1922) en van het kasboek (1919-1925) van de Brugse Frontpartij. Tot op heden zijn deze stukken de enige overblijfselen van het afdelingsarchief [BE ADVN AC804]. Zij vormen unieke bronnen over de ontwikkeling van de Vlaams-nationale politiek in Brugge tijdens de vroege jaren 1920. Ook haar persoonlijk archief bevat tal van stukken over die periode.

De volgende jaren zijn daarentegen veel minder aanwezig in haar archief. Vanaf 1925 kandideerde Vandenberghe op de lijsten van het Katholiek Vlaams Nationaal Verbond (KVVV) en vanaf 1933 op die van het VNV. Nadat zij de Brugse gemeenteraad in 1926

Perskaart van Odila Vandenberghe, circa 1905. [BE ADVN AC783 – Archief Odila Maréchal-Vandenberghe, D12581(2/3)]

Vandenberge als leidster van het VNVV.
[BE ADVN AC783 – Archief Odila Maréchal-Vandenberge,
D12583(3/2)]

verliet, had zij tussen 1929 en 1936 zitting in de provincieraad en werd zij in 1936 als lijsttrekker gecoöpteerd in de Senaat. Ondanks haar stijgende populariteit moest zij na de verkiezingen van 1939 haar coöptatie in de Senaat aan Hendrik Borginon afstaan. Een jaar later – de Duitse bezetting van België was inmiddels een feit – werd opnieuw een beroep gedaan op haar partijtrouw. In november 1940 aanvaardde zij het leiderschap van het Vlaams Nationaal Vrouwenverbond (VNVV). Ze volgde de ontslagen Magda Haegens op die volgens VNV-leider Staf De Clercq een te onafhankelijke koers voer. Tijdens de oorlogsjaren telde het VNVV

5000 leden, maar het bleef een volgzaam en weinig dynamische afdeling van het VNV. Na de oorlog vluchtte Vandenberghen naar Zwitserland. De krijgsraad veroordeelde haar bij verstek ter dood. In 1954 keerde zij naar Vlaanderen terug en verbleef bij haar zoon Joost Maréchal in Eeklo, waar ze op 18 februari 1956 overleed. Het archief werd aan het ADVN geschonken door haar kleindochter en historica Griet Maréchal van wie in een volgend nummer van *Wt* een bijdrage over haar grootmoeder zal verschijnen: *Gevormd door het daensisme of door het Algemeen Nederlands Verbond? Odila Maréchal-Vandenberge (1881-1956)*. [rc]

NIEUW REPRESSIEARCHIEF Hendrik De Weze

In 2006 ontving het ADVN een anonieme schenking. Het ging om één archiefdoos met documenten over het proces en de strafuitvoering van Hendrik (Rik) De Weze na de Tweede Wereldoorlog.

De Weze werd geboren in Antwerpen op 25 juli 1912. Tijdens het interbellum was hij actief in het Vlaams-nationalisme. In de jaren 1930 koos hij voor het Verdinaso. Van 1936 tot 1940 was hij als redacteur verbonden aan de Vlaams-nationalistische krant *De Schelde*, later *Volk en Staat*.

In mei 1940 nam De Weze deel aan de Achttiendaagse Veldtocht. In november 1940 keerde hij terug uit krijgsgevangenschap. Hoewel aanvankelijk gekant tegen samenwerking met de Duitsers – wat hem zijn baan kostte bij *Volk en Staat* – sloot hij zich in december 1941 aan bij de Algemene SS Vlaanderen. Bij de DeVlag speelde hij een vooraanstaande rol in de Weltanschauliche Arbeiterbetreuning, de sociale en culturele begeleiding van arbeiders vanuit de nationaal-socialistische leer. Om die taak te vervullen bracht hij geruime tijd in Duitsland door. De Weze was echter in de eerste plaats actief als journalist, met bijdragen in onder meer *Balming*, *De Gazet*, *Volksche Aanval* en *Het Vlaamsche Land*. Van dit laatste blad was hij ook enige tijd hoofdredacteur. In de laatste bezettingsmaanden trad hij toe tot het Veiligheidskorps van de DeVlag. Samen met andere collaborateurs week De Weze in september 1944 uit naar Duitsland waar hij nog meewerkte aan het blad *Vlaanderen Vrij*. Na de oorlog werd De Weze geconfronteerd met de repressie. Zijn geval werd behandeld in de rechtszaak over de Abwehrstelle van Charleroi. Samen met een tiental andere